

SZEGEDI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 480 KOR., FELELVRE 240 KOR.,
MEGYÉVRE 120 KOR., EGY ÓRA 40 KOR., VIDÉKEN 50 KORONA

Megjelenik hétfő kivételével minden nap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: SZEGED, KÁRASZ-UTCA 18
TELEFON 9-38 — FELELŐS SZERKESZTŐ TELEFONJA 3-79. SZÁM

FŐSZERKESZTŐ:
DR. CSENGERI JÁNOS
EGYETEMI TANÁR

FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. KELEMEN LÁSZLÓ

KIADÓ:
ANGSTER JENŐ

Néprajzi feladatok Szegeden

Iria Hermann Antal dr. egyet. tanár

A világot felforgató és hazánkat szétmárcangoló háborúnak gazdasági okok mellett főleg néprajzi, etikai indítékai voltak. Néprajzi természetű ügyekre támaszkodtak az úgynevezett békekötések rendelkezéseinek égbekiáltó nemzetgyilkoló igazságtalanságai.

Csak most, mikor elvesztettük elhanyagolt idegenajku népeleink nagy részét, kezdik vezető politikusaink belátni a néprajz gyakorlati fontosságát a nemzeti életben. Remélhető, hogy e belátás nemcsak szövegekben fog megnyilatkozni, hanem intézményekben is.

A néptudományok tanulmányozásának és eredményes alkalmazásának talán sehol sincs messzebb ható jelentősége, mint Szegeden. Főleg innen sugárzott ki a nemzeti kultúra az egész Délvidékre. Itt vannak azok a tényezők, melyek biztosíthatják, megszervezhetik, előkészíthetik a gazdasági mellett a szellemi, lelki integritást és irredentizmust. E vidéken alakult ki a különböző népelemek számtalan kölcsönhatásából a hagyományok bizonyos közösége. Itt élt a néplelék és népelet két elsőrendű buvára, a gyűjtő és elmélkedő Kálmány Lajos és a genius loci (a hely nemtője) inkarnációja, az alakító Tömörkény. Itt van a városi múzeumnak egy igen gazdag és értékes néprajzi osztálya, melyet buzgó szakértők most rendeznek át, a szűk helyhez képest igen célszerűen.

Itt hirdette nemrég a magyar kormány elnöke, a város tudós képviselője a néprajz közéleti nagy fontosságát. Itt alakult meg e sorok írójának kezdeményezésére a magyar néprajzi társaság első vidéki fiókja, miután már előkészítették a talajt a társaságnak itt tartott propagandagyűlései. És hazánkban csak a szegedi egyetemen van a néprajznak docense, ami nagyon megkönnyítené állandó tanszék szervezését e tudomány-csoport számára.

A néprajzi gyűjtésnek és tanulmányozásnak azonban nemcsak aktív tényezői vannak itt, hanem ami ennél fontosabb, tárgyai, szubstrátumai is. Magában a városban még lappang a kultúra történelmileg érdekes,

hajdan virágzó mesterségek, kispárok sok eszköze és nyoma mellett a hagyományos hiedelmek, szokások stb. maradványai. A környékbeli községek még elég változatos és gazdag népeleti tárgyat, jelenséget, hagyományt őriztek meg. A néprajzi gyűjtésnek innen kellene különben kiterjednie a városi múzeum szellemi körletének az egész területére. Rendszeres és módszeres munkával még lényegesen ki lehetne egészíteni Kovács értékes művét, Szeged néprajzát, egy helynek a legterjedelmesebb magyar etnografiai monográfiáját.

A mindig halaszthatatlan néprajzi gyűjtés sohasem volt oly égetően sürögös, mint most. A háború borzalmai és következményei megváltoztatták, megmetelyezték a néplelket, kiirtották a hagyomány iránti kegyeletét. A konjunktúrás világban

az embereknek nincs idejük, nincs kedvük dalolni és mesélni a régi szokásokat gyakorolni.

De a népelet tárgyi hagyományai is most pusztulnak a legrohamosabban. A szegény ember elad minden nélkülözhetőt, hogy kenyeret szerezzen. Ezzel kivált az ősi népművészet számos kincse lesz kufárok zsákmánya és kerül külföldre jó idegen valutáért. A meggazdagodott östermelő és üzletember pedig félredobja háza tájának öröklött primitív inventáriumát és divatos városi gyárilomot vesz sok koronáért.

Használjuk fel a gyűjtésnek utolsó óráját, a kedvező gyűjtő alkalmat és, tényezőket s ment-sük meg a nemzeti megújulás s a tudomány számára a hagyomány, a nemzeti génusz megbecsülhetetlen és pótolhatatlan szegedi kincseit.

Közjogi vágányokra siklik ismét a belpolitika

— A belpolitika hírei —

A fővárosból érkező jelentések szerint mind valószínűbbnek látszik, hogy az új párt közjogi kérdések körül jegecesedik ki. Lehet, hogy nyíltan nem ily szempontok szerint fog történni a csoportosulás, valóban azonban a közjogi álláspont lesz az, amelyen találkoznak és szembekerülnek egymással a képviselők. Értésülésünk szerint az egyik csoport az 1918-iki, a másik a jobbbségi párt, az 1921-iki álláspontot képviselné. A többségi párthoz azok, akik az Apponyi-féle deklarációt aláírták, nem csatlakozhatnak. A többségi alakulat hívei körülbelül 130 tagra számítanak. Kívánják azonban a kiscgazdaprogram fentartását. A nagy többségi alakulat egységes frontot alkotna a karlisták törekvéseivel szemben.

A kiscgazdapárt követelése

A kiscgazdapártban erősen bizakodnak, hogy az új párt a kiscgazdapártból fog kialakulni a párt címének megváltoztatásával. Tárgyi kérdésekben a párt továbbra is az ismeretes 10 pont alapján áll, de feltételeket szab a program közjogi részében. E feltételek a következők:

1. Nem lehetnek tagjai az új pártnak azok, akik alkotmányjogilag a kormány törvényességét kétségbe vonják, és akik a detronizáló törvényjavaslattal szemben az Apponyi-féle deklarációt szavazták meg és

ezt az álláspontjukat ma is fenntartják.

2. Nem lehetnek tagjai az új pártnak azok, akik a két Habsburg-puccsban résztvettek.

Kívánja továbbá, hogy a kormány vonja le a Habsburg detronizáció összes gyakorlati konzekvenciáit és a hadsereg kötelékéből távolítsa el mindazokat, akik a mai közjogi helyzet szempontjából vagy nemzeti szempontból kifogás alá esnek.

Ugyanígy tisztító akciót tart szükségesnek az államigazgatás minden vonalán. A kiscgazdapárt már a múltban is figyelmeztette a kormányt s annak tulajdonítják a puccskísérletet, hogy ezt nem hajtották teljes szigorral végre. Ami a szabadságjogokat illeti, maga az, hogy a kiscgazdapárt lesz a gerince az új pártnak, ezeknek a követeléseknek teljes biztosítását nyújtja. Személyi tekintetben is megvannak a pártnak a maga követelése. Így a tegnapi értekezleten több felszólaló is élesen bírálta Ráday Gedeon grófot és egyhangulag amellett foglalt állást, hogy belügyminiszterré Gaál Gasztont nevezik ki. A pártnak az az értesítése, hogy ezt a megoldást illetékes helyen is támogatják. A földmivelésügyi tárcát is kiscgazdával fogják betölteni. Nagyatádi Szabó István mellett kombinációba került Mayer János is. Ez utóbbi esetében

Nagyatádi nagyobb hatáskörrel a földbirtokreform végrehajtásánál jutna szerephez, ami az új párt programjában is fontos szerephez jut.

A pénzügyi tárcára kiváló szakembert kívánnak megnyerni. Szó van Teleszky Jánosról, aki még nem nyilatkozott, hogy vállalkozik a pénzügyek rendbehozatalára.

A kereszténypárt memoranduma

A kiscgazdapárt közjogi színezett programjával szemben a kereszténypárt a szociális kérdéseket állítja előtérbe. Haller István már tegnapelőtt átadta a miniszterelnöknek a párt memorandumát, melyben a téli nyomor enyhítésére is ajánlnak orvosságot. Ezt a memorandumot, mint Vass József a kereszténypárt értekezletén kijelentette, a miniszterelnök teljes egészében elfogadta és az ott felsorolt óhajokat kormányzati politikájába óhajítja iktatni. Információnk szerint a miniszterelnök egy radikális új pontot függeszt a programhoz s ezzel akarja honorálni a kereszténypárt memoranduma után segítségért kiálló tömegek szociális szükségleteit.

Teljes a szakadás Bethlen és a legitimisták között

Bethlen miniszterelnöknek a legutóbbi eseményekkel szemben tanúsított erőyes magatartása széles úrt ástott a magukat legitimistáknak nevező karlisták és a miniszterelnök közé. Ez az úr a jelen pillanatban áthidalhatatlannak látszik, mert a helyzetet Apponyinak a kormányról mondott kemény kritikája igen kiélesítette. A kiscgazdapártban épen ezért egészen biztosra veszik, hogy Bethlen, aki semmi körülmények között sem számíthat a megsértett legitimisták támogatására, saját érdekében is csak kiscgazdapárti alapon óhajt be rendezkedni.

A liberális blokk ülése

A liberális blokk ma délután ülést tart, amelyen először vesznek részt a blokkhoz legutóbb csatlakozott demokraták. Az ülésen a válsággal kapcsolatos politikai kérdések kerülnek tárgyalás alá.

Az üzletek zárórája. Ma érkezett le Szegedre a belügyminiszter rendelete, amely szerint a belügyminiszter megengedi, hogy mindazon irodák és üzletek, amelyeknek a szénkormánybiztosság rendelete értelmében nov. 1-ől január 31-ig délután 4 órakor zárni kellett, ezentúl este 6 óráig nyitva tarthatók.

Megnyílt a szegedvidéki urdalmi Stefánia Tejcsarnok fiókja és kávémerése Petőfi-utca 8.

Naponta friss uradalmi teljes tej, tejfél, túró, sajt, teavaj, habtejszín. Naponta friss házi kenyér, péksütemény tojás stb. Tej, tejeskávé egész napon állandóan kapható.

A királypucshoz résztvevők kihallgatása

Rakovszky István kihallgatásáról még semmi részlet sem szivárgott ki, mert a bizottsági termet nem lehet megközelíteni a palotaőrök miatt. Rakovszky kihallgatása 2 óra hosszáig tartott és mikor véget ért, Lukovich háznagy kíséretében lement a parlament főbejáratához és a reá várakozó autóbá szállt. Az autó az ügyesség fogházához vitte, ahol Rakovszkyt felvezették cellájába, azután Andrassy Gyula grófot kísérték le, akit az autó felvitt a parlament épülete elé. Itt Lukovich háznagy fogadta és kísérte fel balján haladva.

Andrassyt sem viselte meg a fogság, könnyedén ment fel a lépcsőkhöz. A bizottságban azonnal hozzáfogtak kihallgatásához. Andrassy főleg azt fejtette, hogy az ügy nem tartozik eljárás alá, hanem a rendes bíróság elé, mert itt tettenérés esete nem forog fenn. Majd a bizottsági tagok kérdéseire válaszolt, a királylátogatás momentumait nemigen érintette. Egy negyed négykor az autó Sigrayt szállította a parlament épületébe, majd Beniczky kihallgatására került a sor.

Belvárosi-Mozi

Telefon: irodai 2-58, pénztári 5-82

Szombat és vasárnap

Az idény legbájosabb film-attrakciója

A kis hazátlanok

(Páris gyermekei)

Louis Feuillade nagyszerű regénye 4 részben. Főszereplők: Sandra Milowanoff, Biscot, a kis Jancsi a „Judex” filmek szereplői. Azonkívül:

Zigoto mint detektív

Kitűnő burleszk vigjáték 2 felvonásban.

Oh az a mozi

Kitűnő francia vigjáték 2 felv. Főszereplő COCANTIN.

Hétfőn, kedden és szerdán

Gunnar Tolnas film!

Az élet tengerén

dráma 5 felvonásban.

Főszereplő Gunnar Tolnas

Azonkívül Dumas-regénye:

Cagliostro grófja

Dráma minden idők legnagyobb kalandorának életéből 6 felvonásban.

Főszereplő Reinhold Schünzel

A terem fűtve van:

Előadások kezdete szombaton fél 5, fél 7 és 9 órakor, vasár- és ünnepnap 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.

Disznótoros vacsora. Gyertünk estére a Délvidéki Étterembe. Aradi utca 2.

ARANYÉRT, briliáns ékszerért magas árat fizet Fischer ékszerész, Korzó-kávéház mellett.

A Fertő-tónál állanak az osztrák csapatok

— A külpolitika hírei —

Bécs, nov. 18. Hivatalosan jelentik: A Fertő-tótól keletre eső terület katonai megszállása befejeződött. Csapatunk elérték az említett terület déli határáról keletre fekvő Illmic, Pomogy és Mosontarcsa helységeket.

Tilos a propaganda!

Hivatalosan meg nem erősített jelentések szerint a soproni népszavazást a nagyköveti konferencia határozataként 8 nappal Nyugat-Magyarország megszállása után rendezik. A politikai menekülteknek nem engedik meg a szavazást, mindkét félnek megtillják a propagandát. A választói lista alapja az 1920 februári állapot lesz.

Ausztria szövetségi biztositó csapatokat követel

Bécs, nov. 18. A sajtókonferencia mai ülésén az osztrák szövetségi külügyminiszterium képviselője a következő kijelentést tette:

Az osztrák kormánynak a nagykövetség érkeztétén képviselt hatalmakkal folytatott tárgyalásain, melyeknek célja a szavazási feltételek enyhítése volt, sikerült azt az eredményt elérni, hogy érvényt szerezzenek az osztrák külügyi bizottságnak a tárgyalások folyamán kifejezésre juttatott kívánságainak. E kívánságok elsősorban arra vonatkoztak, hogy a kormány igyekezzék megszerezni azon biztositókat, amelyek alkalmasak és szükségesek arra, hogy a népszavazási terület lakosságának valódi akaratát megmutassák. Már meg lehet állapítani, hogy e tekintetben elért eredmények minden jogos várakozást a legnagyobb mértékben kielégítik. Különösen az fontos, hogy a választás titkosságát biztositották. Másrészt tagadhatatlan, hogy a népszavazás pártatlanságának biztositékait még nem kaptuk meg. Az osztrák kormány tudvalevőleg ismételt rámutatott arra, hogy a magyar csapatoknak eltávolítása, illetve szövetségi biztositó csapatok küldése a népszavazási területre elkerülhetetlenül szükséges a szavazás zavartalan lebonyolításához.

A nagykövetség érkeztétének állásfoglalásáról e kívánsággal szemben még semmi hír nem érkezett. Mindaddig, míg a nagyköveti érkeztet ily értelmű döntéséről értesítést nem kapunk, az osztrák kormány a nemzetközi érkezteten hangsúlyozott nyilatkozata értelmében nincs abban a helyzetben, hogy a velencei jegyzőkönyvet, az arra illetékes faktorok elé terjessze ratifikálás végett. A ratifikálás megtörténte előtt pedig a népszavazást nem lehet megéjteni. A nagyköveti érkeztet is elismerte, hogy a velencei jegyzőkönyv nem akarja Ausztriának vagy Magyarországnak a nemzetközi jogon alapuló ratifikálási jogát befolyásolni. Az események tényleges fejlődése is mutatja, hogy a nagyhatalmak igyekeztének az a célja, hogy a jegyzőkönyv ratifikálásával nyissa meg a népszavazás útját. A népszavazás terminusa függ természetesen attól is, mikorra sikerül az illető terület pacifikálása. E tekintetben abban a helyzetben vagyunk, hogy az időközben előnyomuló csapataink után közvetlen ellenőrzést gyakorolhatunk.

A kibontakozás küszöbén

A kihallgatások nyomán általában az a vélemény alakult ki, hogy az egységes párt biztositva van, mert a kisgazdapárt a maga teljes egészében belép Bethlen gróf pártjába, csatlakoznak a disszidensek is, a keresztény párt nagy többsége is támogatja a miniszterelnök vállalkozását. Mindazonáltal a keresztény párt támogatása nem teljes, mert körülbelül 15-20 politikus, a szigorú értelemben vett legitimisták és néhány disszidens, aki Apponyi deklarációját a trónfosztó javaslat tárgyalásakor aláírta, nem fog belépni a pártba, hanem Apponyi vezetésével ellenzékbe mennek és valószínűleg rövid időn belül meg fogják találni az érintkezést a keresztény nemzeti párttal, amelytől elvi ellentétek amúgy sem választják el. Ilyen módon a keresztény ellenzék körülbelül 28-30 főnyi lesz és az ellenzéki front ezzel körülbelül 60 főre emelkedik. Minden esetre igen tekintélyes szám, amellyel szemben egy 140-150 főből álló egységes párt fogja támogatni a kormány politikáját.

A kormányhoz közel álló körökben úgy tudják, hogy Bethlen csak rövid lejáratu programot akar adni, tető alá hozni a közgazdasági reformot és a választójogi reformot, azután feloszlattja a nemzetgyűlést és elrendeli a választásokat. Ezek időpontja tavaszra várható. Az új választások vannak

hivatva egy, a most kialakuló egységes párttal is homogénebb többséget behozni a parlamentbe, amely azután a kormányzás kontinuitását biztositani fogja.

A kabinet összetételére vonatkozólag merőben ellentétes hírek vannak forgalomban. Annyi bizonyos egyelőre, hogy a kormány élén ismét Bethlen fog állani.

Rekvirálni kell!

Új terv az élelmezés és a megélhetés könnyítésére — Nagyatádi és a rekvirálás

Új program készül az élelmezésről és ennek kapcsán új tervet dolgoznak. Kitűnő forrásból eredő információk szerint az alábbiakról van szó:

Oly horribilis magasba szöktek az árak, hogy sem az ipari munkásság, sem a tisztviselőtársadalom nem győzi pénzzel. Fájdalmas szociális seb tátong társadalmunk testén és ezt meg kell gyógyítani. A tömegek nélkülöznek és az éhség rossz tanácsadó. Komolyan mérlegelik azt a lehetőséget, hogy legalább átmenetileg nem lehetne-e visszaállítani a jegyrendszert. Kenyérrel küzd az ország lakosságának nagyon jelentékeny része, gabona pedig bőven van az országban, csak nem lehet megfizetni. Végső szükség esetén nem lesz

más tennivaló, hozzá kell nyulni újból a rekviráláshoz. Jól tudjuk, hogy ez nem kedves gondolat a gazdátársadalom előtt, arra is emlékszünk, hogy nagyatádi Szabó István ismételt kijelentette, hogy ebben az országban nem lesz többé rekvirálás, ehhez ő a tárcájá köli s nem alkuszik senkivel.

Nem volna népszert a kisgazdapárt szempontjából, ha ehhez az eszközözöz folyamodnék a kormány, de olyan parancsoló a szükség, hogy végső esetben háttérbe kell szorítani a kisgazdapárt politikájának is, éppen az ország érdekében. Valószínű, hogy Nagyatádi állni fogja a szavát s kiválik a kabinetből, ha mégis elrendeli a rekvirálást. De ugyanakkor nagyobb bajt hártottunk el, elhessegettük az éhség részét egy tárcacserével. Anynyi tény, hogy komolyan tanácskoznak erről a problémáról. Olyan a helyzet, hogy a szabadforgalom nagy elvét is fel kell áldozni, ha más megoldás nem kínálkozik.

? Mi lesz ?

December 3.

a Tiszában ?

! Holnap megtudja !

Leszállítják a nemzetközi postadíjakat

A portorosei konferencia határozatai

A portorosei konferencia tegnapi ülésén az utódállamok postái, táviró és távbeszélőforgalma tekintetében megegyezés jött létre. A nemzetközi forgalomban a pótdíjakat leszállítják és a csomagforgalmat lényegesen megkönnyítik. Triesziből új táviró- és távbeszélővonalakat vezetnek Grác, Prága, Laibach, Belgrád és Budapest felé.

Határozmányokat tartalmaz továbbá az egyezmény az utódállamok közt létesítendő légiposta, valamint az Ausztria, Csehszág és Románia közt kötendő külön postaszövetség tekintetében.

Ez évben megtörténik a határok jóváhagyása

Portorose, nov. 18. A konferencia jegyzőkönyvét Portoroseban képviselt valamennyi állam, Franciaország, Nagybritannia és az Egyesült Államok is alá fogják írni. Az egyes egyezményeket az utódállamok delegátusai kormányaik jóváhagyásának fentartásával fogják aláírni. A jóváhagyásnak január elsejéig meg kell történni. A gazdasági, posta és táviró bizottság határozatait, mely bizottságok az egyezmények egyhangú elfogadásával munkálataikat már befejezték, valamint az elnökségnek a munkálatok elvégzésére vonatkozó indítványait a teljes tanácsülés elé terjesztik, amely azokat valószínűleg elfogadja. Az albizottságok és a közlekedési bizottság munkáját már majdnem teljesen befejezték. A vagonkérdésben több határozatot hoztak, amelyekből a vagonok forgalmának nagyarányú fejlődését remélik.

Tört aranyát ezüstjét adja el Tóthnál